

RAZGOVARALA
ANAMARIJA NERAD

**“NE SMATRAM SVOJ
POSAD KAO POSAD. TO
JE STRAST, IGRA, UŽITAK
KOJI SE OBNAVLJA”**

Mirane, puno si postigao u svijetu glazbe, osobito dirigranjem te si iznimno aktivan na tom području glazbe. Kako si se zapravo našao u dirigentskim vodama?

S petnaest godina me djed, nekad solo klarinetist opere HNK u Zagrebu, podučio nekim osnovama dirigriranja. Od tada mi se želja za dirigriranjem uvijek nekako provlačila kroz život i bila moja mala tajna. Spletom okolnosti pružila mi se prilika u koju sam se upustio bez obzira na nesigurnosti. Dirigriranje smatram jednom od najznačajnijih reproduktivnih disciplina koja zahtijeva veliku pripremu i vrlo često teško stjecanje iskustva u praksi. Međutim, isto tako mislim da akademski studij dirigriranja ne čini nužno i dirigranta te sam prihvatio sve izazove i vjerujem dobro se snašao. Ipak, dirigriranjem se ozbiljno bavim tek dvije godine i smatram da sam još uvijek više postigao s instrumentom. Vidjet ćemo što budućnost donosi.

Unatoč tomu što si završio studij harmonike, vjerujemo da si među prvima u Hrvatskoj koji se aktivno bave i sviranjem na bandoneonu. Gdje si ga učio svirati i je li ga teže ili lakše naučiti od harmonike? Koje su još originalne literature za bandoneon osim nama poznatih skladbi Astora Piazzolle?

Bandoneon sam učio svirati sam, poput većine harmonikaša koji se odluče na taj korak. Budući da sam odabrao kromatski *Piguri* sistem kojem je osnovica C-grif, bilo je lakše. Nakon skoro godinu dana, prosvirao sam na bandoneonu i to isključivo glazbu Piazzolle. Nikada međutim nisam pokušao ući u svijet *tanguerosa* i potpuno se opredijeliti za tango, pa sam se umjesto tradicionala

i postojećoj originalnoj literaturi poput glazbe Barletta, Rivera, Saluzzija i drugih, uz Piazzollu posvetio novim kompozicijama. Tako sam stupio u kontakt sa sjajnim talijanskim skladateljem Robertom Di Marinom i zamolio ga da sklada *Dupli koncert za bandoneon, gitaru i orkestar* kojeg smo Robert Belinić i ja izveli sa Zagrebačkim solistima. S Di Marinom sam nastavio suradnju na različitim projektima i bez ustezanja mogu reći da u njegovu glazbu potpuno vjerujem. Skladatelj Paolo Ugoletti posvetio mi je svoj *Concerto per bandoneon* kojeg sam izveo u Litvi, Saša Bastalec *Elegiju* uspješno izvedenu u Kini, a Damir Bužleta nešto manje uspješno *Epidaurus Concerto*, ali ne manje važan jer se radi o prvom hrvatskom koncertu za bandoneon. S kolegom gitaristom Franom Verbancem osnovao sam prije nekoliko godina ProTango Duo svirajući glazbu Piazzolle, suvremenih skladatelja te nešto filmske glazbe i tradicionalnih tanga u vlastitim obradama. S tim ansamblom danas redovito nastupam.

2004. godine, tvoja supruga i ti zajedno osnivate AccoDuo, izdali ste CD Romance, nagrađeni ste posebnom nagradom "Schnittke" u Italiji, svirali od Piazzolle i Machajdika Koncert za dva bajana i orkestar. Gdje ste još svirali? Imate li trenutno kakve nastupe u planu?

Tako je, nakon povratka u Zagreb sa studija u Puli, u procesu umjetničkog osamostaljivanja, moja supruga Ivana i ja osnovali smo AccoDuo, ansambl klasičnih harmonika. Na svjetskom glazbenom natjecanju *IBLA Grand Prize* na Siciliji 2008. u konkurenciji različitih instrumenata, nagrađeni smo posebnom nagradom *Schnittke*. Od samih početaka koncentrirani smo na

nešto popularniji repertoar s naglaskom na vlastite obrade te na originalne skladbe nastale upravo za naš duo. Tako su nam svoja djela posvetili između ostalih i američki skladatelj Eric Schwartz, te harmonikašima dobro poznati ruski skladatelj Jevgenij Derbenko, skladavši nam trostavačnu Hrvatsku suitu i jednostavačnu Hrvatsku fantaziju na međimurske teme. Oba djela planiramo predstaviti tijekom sljedeće godine, a u neko dogledno vrijeme i snimiti. CD *Romance* zapravo je naše prvo iskustvo i susret sa snimanjem u studiju. Vjerojatno bismo danas mnoge stvari napravili drugačije jer smo uz neiskustvo snimali i s izrazito oskudnim budžetom pa je album nastao u svega 8 sati pod velikim pritiskom. Nama je ipak drag jer smo ga radili iskreno, s velikim entuzijazmom i ljubavlju te predstavlja našu glazbenu i životnu romansu. Veseli nas što je *Romance* zaradila odlične kritike na stručnim portalima *Accordions Worldwide* i *The Classical Free-Press*, kao i reference uvaženih ličnosti iz svijeta harmonike poput A. L. Castaña, V. Besfamiljnova, F. Deschamps, P. Soavea i dr. S Kaljinjingradskim komornim orkestrom svirali smo Piazzollina *Godišnja doba* u vlastitoj obradi za duo i komorni orkestar, dok smo s Pomorskom filharmonijom Paderewski i dirigentom Aleksandrom Grefom u Poljskoj praznili *Dupli koncert za dva bajana i simfonijski orkestar* kojeg nam je posvetio ugledni suvremeni

“Vjerujem da je iskustvo na sceni potrebno za kvalitetan pedagoški rad pa u tom smislu je taj „zajednički put“ logičan”

skladatelj Peter Machajdik. Isto djelo izvedeno je i sa Slovačkom Sinfoniettom u Žilini i Bratislavi, međutim zbog rođenja našeg drugog djeteta, umjesto Ivane sa mnom je svirao harmonikaš Peter Katina, inače pobjednik Coupe Mondiale 1996.

S AccoDuum nastupili smo nekoliko puta u Švicarskoj gdje smo održali i seminar za *Union Accordéoniste Mixte de Genève*, u Italiji, Rusiji i Hrvatskoj. Nakon duže pauze zbog već navedenih obiteljskih razloga, vraćamo se nastupima na ljeto koji uključuju festivale, a u sljedećoj koncertnoj sezoni gostovat ćemo u Pekingu, svirajući s Pekinškim komornim orkestrom.

Ono što nam je posebno drago je to da si snimio sve četiri Dječje suite za harmoniku solo našeg skladatelja Davora Bobića. Kako je došlo do toga i imaš li u planu snimiti još koji CD? Nastupaš li još kao solist?

Do snimanja Dječjih suita za harmoniku objavljenih na albumu *Sjene - glazba Davora Bobića* došlo je potporom Ministarstva kulture RH koje je financijski omogućilo snimanje i izdavanje CD-a u nakladi Aulosa i Koncertnog ureda Varaždin. To je ideja koju sam prilično dugo razvijao, a skladatelj ju je podupro, potaknuvši dijalog s glazbenim producentom i urednikom Vladimrom Gotalom koji je preuzeo logistiku repliciranja. Suradnjom s američkom tvrtkom PARMA Recordings, s kojom sam u dugogodišnjim kontaktima kasnije sam ostvario digitalno izdanje istog albuma na etiketi Navona koju distribuirao poznati Naxos, što je konačno glazbu Davora Bobića plasiralo i na američko tržište.

Što se tiče novih izdanja, u Moskvi sam u studiju *Ruskog državnog muzičkog teleradiocentra* krajem

prošle godine, kao dirigent, snimio orkestralnu glazbu Roberta Di Marina s Ruskim simfonijskim orkestrom Prokofjev. Taj album naslova *Elegia* objavljen je nedavno u digitalnom obliku na *Amazon.com* i *iTunes*, a fizičko izdanje, tj. CD očekuje se do kraja godine u izdanju austrijske kuće *Classic Concert Records*. Veće poteškoće vidim u izdavanju, nego u snimanju. Naime, u glazbenoj industriji *record label* je brend i zaštitni znak povezan s marketingom glazbenih snimaka. Prema tome treba razlikovati CD u vlastitoj nakladi od CD-a objavljenog od izdavačke kuće koja će proizvod adekvatno plasirati, afirmirati i distribuirati, a pronalazak zainteresiranog izdavača meni osobno nije nimalo lak. Također ne treba zaboraviti da sve publikacije podliježu raznoraznim pravnim registracijama, autorskim i izvođačkim pravima, itd. Iz tih razloga i financijskih (ne)uvjeta, konkretni planovi na tom području trenutno izostaju.

Ne nastupam solistički u smislu recitala, nekako sam se isprofilirao u komornog glazbenika te kao solist nastupam jedino u smislu sviranja uz pratnju orkestra ili ansambla.

Kao dirigent, s kojim si sve orkestrima ravnao? 2010. godine je Koncert za gitaru i orkestar skladatelja Roberta Di Marina imao svjetsku premijeru u Zadru na Glazbenim večerima, pod tvojim ravnanjem izvela ju je Luganska filharmonija i solist na gitari Robert Belinić. Reci nam nešto više o koncertu i o tvojoj suradnji s Robertom i filharmonijom.

Ravnao sam Kaljinjingradskim komornim orkestrom iz Rusije koji djeluje pod tamošnjom filharmonijom, zatim Luganskom filharmonijom iz Ukrajine, Ruskim simfonijskim orkestrom Prokofjev

iz Moskve, Hrvatskim komornim orkestrom i Zagrebačkim solistima te Philadelphia Symphony Orkestrom koji je rezidentni orkestar *Atlantic Coast Opera Festivala*. 2010., imao sam turneju u Hrvatskoj i Srbiji s Kaljinjingradskim komornim orkestrom te gostovanje s Luganskom filharmonijom na 50. jubilarnom izdanju festivala *Glazbene večeri u Sv. Donatu* u Zadru. Budući da je filharmonija neposredno prije dolaska u Hrvatsku gostovala u Beču, bilo je moguće ostvariti koncert, u protivnom, troškovi bi bili preveliki. Za tu priliku zamolio sam Di Marina da sklada *Koncert za gitaru* što je on s zadovoljstvom prihvatio, a rezultat je predivno i vrlo perspektivno ostvarenje kojem je Robert Belinić poklonio pedantnu i nadahnutu redakciju solističke dionice. S filharmonijom smo program prethodno pripremili i izveli u Lugansku, doduše u nešto većem orkestralnom sastavu.

S Robertom Belinićem surađujem od 2005. godine, kada smo prvi puta nastupili zajedno s Zagrebačkim solistima. Naša suradnja vezana je upravo za taj ansambl s kojim smo tijekom godina često svirali, između ostalog na turneji u Španjolskoj i na Dubrovačkim ljetnim igrama. Iako smo išli u istu glazbenu školu i poznavali se kao učenici, pravo prijateljstvo počelo je kasnije. Robert je izniman glazbenik koji slijedi svoje strasti, ustraje, voli ono što radi, ostavlja svo svoje srce, svu svoju energiju, ono najbolje od sebe svaki put kad svira.

Gdje si sve nastupao i s kim si sve surađivao?

Uz ranije navedeno mnogo se toga još događalo u mojih proteklih 7 godina djelovanja, iako taj broj ne izgleda velik pa je teško

sve spomenuti. Nedavno sam proveo mjesec dana u SAD-u gostujući na festivalu „The Atlantic Coast Opera Festival“ u Philadelphiji, i u New Jerseyu, gdje sam pripremao Mozartovu operu *Figarov pir* i dirigirao 5 predstava s dvije različite glumačke, tj. pjevačke postave. To je ujedno bio moj operni i američki debi. Izdvojio bih solističke nastupe s Cameratom Klaipedom u Litvi, Egipatskom filharmonijom u Kairu, Pekinškim međunarodnim komornim orkestrom u Pekingu, seriju koncerata u Moskvi s Komornim orkestrom Kremlj te *Piazzolla-Gala* u moskovskoj dvorani Čajkovski s Moskovskim državnim simfonijski orkestrom Pavla Kogana, pod ravnanjem Granta Llewellyna, inače šefa dirigenta North Carolina Symphony i BBC National Orchestra of Wales na kojem sam prvi i jedini put svirao cjelovečernji koncert sa simfonijskim orkestrom. Repertoar je

obuhvatio Piazzollin „*Bandoneon sinfonico*“ - Concierto de Nacar, Aconcagua i Adios Nonino te Las Cuatro Estaciones Portenas. Surađivao sam sa skladateljem iz Chicaga Primousom Fountainom čiju sam *Drugu simfoniju* praisveo s Luganskom filharmonijom. Djelo je naručio slavni američki producent i glazbenik Quincy Jones, dobitnik 27 Grammyja te prvi Afroamerikanac nominiran za Oscara u kategoriji najboljih originalnih skladbi. Također sam surađivao sa skladateljima: Dmitrijem Jautuhovičem, nekadašnjem članom slavnog bjeloruskog ansambla *Pesnyary*, ravnaviši praisveobom njegove *Simfonijske suite* te Johnom Alanom Rosom, dirigiravši praisveobu njegovog *Klavirskog koncerta*. Tu su još nastupi i suradnje s Dubrovačkim simfonijskim orkestrom, Orkestrom opere HNK Ivana pl. Zajc u Rijeci, Zagrebačkim komornim orkestrom, internacio-

nalnim kvintetom u sklopu PagArt Festivala Nine i Lovre Pogorelić i dr.

U Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog, u listopadu 2011., izvedena je pod tvojim ravnanjem operita Maria de Buenos Aires. Reci nam, koliko dugo su trajale pripreme pošto je postava zahtjevna, čija je bila inicijativa da se operita izvede po prvi put u Hrvatskoj? Tvoje iskustvo s Zagrebačkim solistima?

Maria de Buenos Aires izvedena je povodom 90-te obljetnice rođenja Astora Piazzolle na inicijativu koncertne poslovнице ArtAgent u koprodukciji s KD Vatroslav Lisinski. Iako se ideja za izvedbom javila još prije nekoliko godina, nedavno se uspjela realizirati jer je Lisinski podupro projekt uvrstivši ga u svoj poznati ciklus koncerata *Lisinski sub-*

otom. Pripreme cijelog projekta od organizacije do realizacije trajale su oko godinu dana, a probe u Zagrebu tjedan dana. Radi se o vrlo neobičnom djelu koje nailazi na podijeljeno mišljenje publike koja pak nerijetko zapravo ne shvaća pozadinu priče, iako je bila naglašena u promotivnim materijalima. Izrazito nadrealan tekst Horacia Ferrera toliko je dvosmislen i obmanjujuć da je i izvornim govornicima nejasan. Prema tome, niti hrvatski prijevod projiciran tijekom izvedbe u tome nije zaostao. Vjerujem da je glazba uz scenu koja podupire dramu, ipak došla u prvi plan. S Zagrebačkim solistima surađujem niz godina i s njima je uvijek ugodno. Međutim, u ulozi dirigenta morate steći i opravdati povjerenje ansambla te su pred vama sasvim drugačiji zadaci. Budući da se od ranije poznajemo, izazov je bio tim veći. Ponekad je lakše raditi s orkestrima u kojima nemate prijateljskih

veza. Neposredno pred početak rada na operiti, proveli smo tjedan dana po turneji u Rusiji (Moskva, Petrograd, Hanti-Mansijsk) u sklopu *Dana hrvatske kulture*, gdje sam nastupio kao solist sa gitaristom Petritom Čekuom pa se to još više izrazilo. Piazzollino tretiranje orkestra, uz artikulaciju, maniru itd., specifično je i zbog upotrebe tzv. *tango tehnika* kod gudača. On je neke obilježio kao *tambor* i *lija*, a radi se zapravo o nizu izvođačkih tehnika vezanih za tango glazbu poput *chicharre*, *strapatte*, *arrestre*, *latiga* itd. Rad na neklasičnom repertoaru s klasičnim ansamblima donosi određene poteškoće pa sam se nerijetko i sam našao s violinom u ruci, proučavajući efekte i pripremajući partituru. Nevjerojatno je koliko izvedba orkestra zapravo ovisi o dirigentu, a njihova neupućenost često je razlog neprikladnog intepretiranja Piazzollinog orkestralnog opusa.

Često sam posvuda čuo komentare poput: „Stravinskog moramo opasno vježbati, to je teško, a Piazzolla, on ne može ispasti loše pa to je tango, to nam ide“. Posve je jasno da su problemi već u samom pristupu.

Imaš obitelj, vrlo si aktivan sa sviranjem i dirigiranjem, puno putuješ i još radiš u glazbenoj školi kao profesor harmonike. Kako to sve stigneš?

Prije svega, zbog velikog strpljenja, razumjevanja i potpore supruge Ivane, a zatim i cijele obitelji. Djeca pružaju drugu dimenziju životu, mnogo toga daju, ali mnogo i traže. Ima nešto u onome što je rekao veliki Antonio Janigro, a to je da u glazbi mogu potpuno uživati jedino oni kojima ona nije poziv. Naime, ambicije, odricanja i odsustva, trud koji nerijetko donosi i razočaranja su neizbježni

kako bi čovjek zaista živio glazbu i od glazbe. Bez tog saznanja i prihvaćanja, razvijanje glazbene ličnosti i karijere neće biti moguće. Nekad se zaista čini da je svijet postao premalen za muziku. Ipak, kao u svemu u životu, umjerenost bi trebala biti nekakva misao vodilja i svaki vid krajnosti: s jedne strane fanatizam, a druge svaštarenje, ne podržavam. Osobno, borim se još sa sobom u pronalasku ravnoteže. Ne smatram svoj posao kao posao, to je strast, igra, užitek koji se obnavlja. U glazbenoj školi također nailazim na razumijevanje te uspijevam odraditi nastavu odgođenu zbog pojedinih angažmana. Vjerujem da je iskustvo na sceni potrebno za kvalitetan pedagoški rad pa u tom smislu je taj „zajednički put“ logičan.

Koji su tvoji daljnji planovi na području glazbe?

U prvom planu, dogovoreni su dirigentski angažmani kroz 2012. godinu. U travnju me očekuje prvi nastup u Kanadi gdje ću dirigitirati Prince George Symphony Orchestra u međukulturalnom projektu pod naslovom „Put svile“. Radi se o jedinstvenom glazbenom putovanju tragovima Marca Pola, od Italije do Kine, a na programu će se uz *Istarsku suitu* našeg Natka Devčića naći i praizvedba djela prije spominjanog Roberta Di Marina. Kao solist, nastupit će George Gao na kineskom tradicionalnom instrumentu *erhu* svirajući djelo *Četiri drevne partiture iz Dunhuanga*. Duanhuang je gradić na sjeverozapadu Kine star više od 1700 godina i leži na granici velike pustinje, točno na kraju povijesnog puta svile. 1900. godine, pronađena je kolekcija drevnih partitura u špilji regije Dunhuanga. Budući da su starije od 1700 godina, ove su partiture bez

sumnje najstariji glazbeni zapisi ljudske civilizacije. Specijalisti sa svih strana svijeta pokušali su dešifrirati muzički notacijski sistem korišten u partiturama i otkrili su da čudni simboli predstavljaju prstomet za instrument pipa. Ipak, pravu poteškoću dešifriranja predstavljala je prikladna dinamika, artikulacija, ritam i tempo. *Četiri drevne partiture iz Dunhuanga* skladatelja Huang An-luna pisane za *erhu* i simfonijski orkestar, posljednji je pokušaj interpretacije tih partitura. Ovo meni vrlo interesantno gostovanje ujedno je i dio programa odabira novog šefa dirigenta Prince George Symphony Orchestra, gdje sam između velikog broja prijavljenih dirigenata uključen u 7 finalista,

iako kanadski državljani imaju prednost. U svibnju dirigitiram dva koncerta s Dubrovačkim simfonijskim orkestrom gdje će se solistički predstaviti talijanski pijanist Antonio Di Cristofano te američki pijanist i skladatelj John Alan Rose i njegova supruga sopranistica Singah Lee, zatim u lipnju Opolskom filharmonijom u Poljskoj dok u listopadu dirigitiram Israel Netanya Kibbutz Orchestrom u Izraelu u sklopu međunarodnog gitarističkog festivala *Guitar Gems*, gdje ću sudjelovati i u radu prosudbene komisije natjecanja. U rujnu dirigitiram Simfonijskim orkestrom Slovačkog radija u Bratislavi, gdje će u 1. klavirskom koncertu Čajkovskog nastupiti Stanislaw

Drzewiecki, pobjednik popularnog Eurovizijskog natjecanja za mlade glazbenike 2000. godine te u studenom, Panonskom filharmonijom u Pečuhu, gdje će nastupiti Rade Mijatović u Čajkinovom Koncertu za bajan i orkestar. U studenom dirigitiram Bjeloruskom nacionalnom filharmonijom u Minsku te Filarmonicom de Stat Arad u Rumunjskoj. Uvijek mi je želja i nastojanje surađivati s talentiranim kolegama, međusobno se potpomagati i kad je moguće uvrstiti harmoniku u simfonijske programe. Uz navedeno, mnogo je toga u razvoju, planu ili samo ideji te je pitanje šta će se, kako i kada uspjati realizirati.

